
Οι Δίκαιοι σε αναζήτηση της επαναστατικής ηθικής

Νατάσα Κεφαλληνού

13/03/2011

Χώρος τεράστιος, δαιδαλώδης, χωρίς παράθυρα, με σιδερένιες πόρτες αμπαριών, σκαλισμένοι στίχοι - μηνύματα των κρατουμένων στους τοίχους: Τα κρατητήρια της Γκεστάπο στην Κοραή 4. *«Ο ιστορικός αυτός χώρος αποτελεί για εμάς πηγή έμπνευσης, καθώς μπορείς να αφουγκραστείς τους ήχους του ανθρώπινου πόνου όσων εκεί μέσα βασανίστηκαν»* ομολογεί ο Σάββας Στρούμπος, που σκηνοθετεί και παίζει εκεί μαζί με την ομάδα Σημείο Μηδέν την παράσταση *Οι Δίκαιοι*, σε κείμενο του Αλμπέρ Καμύ. Κάτι ενώνει το χώρο με την παράσταση, και αυτό δεν είναι άλλο από το νήμα της Ιστορίας, της βίας και του αυταρχισμού της εκάστοτε εξουσίας και των αγώνων για την κοινωνική χειραφέτηση. Η ιστορία των Δίκαιων είναι αληθινή. Πρόκειται για την «Οργάνωση Μάχης», το ένοπλο τμήμα του Σοσιαλεπαναστατικού Κόμματος, που έδρασε την περίοδο 1902-1906.

Η παράσταση εστιάζει στην οργάνωση της επίθεσης και τη δολοφονία του Μεγάλου Δούκα Σέργιου, θείου του Τσάρου, που πραγματοποιήθηκε το 1905. *«Δεν είναι τυχαίο, που ο Αλ. Καμύ μας μεταφέρει στη συγκεκριμένη εποχή. Επρόκειτο για εποχή εντονότατης κρατικής καταστολής, με ένα εργατικό κίνημα ακόμα νεαρό, ανοργάνωτο, αλλά και παράνομο. Οι συνθήκες ήταν ευνοϊκές για την άνθιση της ατομικής τρομοκρατίας, με την έννοια ότι κάποιοι διανοούμενοι έβγαιναν μπροστά με τη βόμβα στο χέρι για να αγωνιστούν ενάντια στο καθεστώς»* αναφέρει ο Σάββας, που έχει κάνει και τη μετάφραση του έργου στα ελληνικά (εκδόσεις Νεφέλη).

Σε αυτό το ιστορικό περιβάλλον δρουν *Οι Δίκαιοι*, αναζητώντας μια άλλη ηθική κόντρα στην κυρίαρχη ηθική της εξουσίας. Όμως ο σκοπός των επαναστατών αγιάζει όλα τα μέσα; Οι απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα ξεδιπλώνονται στη βασική σύγκρουση του έργου μεταξύ Στεπάν και Καλιάγιεφ. *«Ο ένας πιστεύει ότι εφόσον οι καταπιεζόμενοι υφίστανται πάνω στο πετσί τους την αδιανόητη σκληρότητα του καθεστώτος (σ.σ. και*

ο ίδιος είχε σταλεί στα κάτεργα της Σιβηρίας, όπου βασανίστηκε μέχρι θανάτου), η δράση τους δεν μπορεί να έχει ηθικούς περιορισμούς. Από την άλλη ο Καλιάγιεφ που έχει εντολή να σκοτώσει τον μεγάλο Δούκα Σέργιο, όταν βλέπει παιδιά μέσα στην άμαξα του Δούκα, διστάζει να ρίξει τη βόμβα. Αρνείται να ταυτίσει τον αγώνα της οργάνωσης με τον θάνατο παιδιών. Θα έλεγα ότι το ερώτημα τελικά μένει ανοιχτό» υποστηρίζει ο Σάββας.

Το ιδιαίτερα ενδιαφέρον στην παράσταση είναι ότι στέκεται απέναντι από κάθε είδους ηρωοποίηση προσώπων, φτιάχνοντας θεατρικές φιγούρες ζωντανές και πραγματικές, προϊόντα της εποχής τους αλλά και των αντιφάσεων που τους γεννά αυτή, αλλά και η πολιτική τους στράτευση. «Καταλαβαίνουν ότι μάχονται μόνοι τους, αποκομμένοι από αυτούς στο όνομα των οποίων αγωνίζονται. Αμφιβάλλουν για το νόημα της ίδιας τους της δράσης. Όσο κι αν αγωνίζονται να την τεκμηριώσουν ηθικά, εξακολουθούν να υπάρχουν χιλιάδες αμφιβολίες» λέει ο Σάββας. Ενώ συνεχίζει: «Παρά τον όποιο ηρωισμό σε αυτή τη μορφή αγώνα, νομίζω ότι η ιστορία των επαναστάσεων του 20^{ου} αιώνα έρχεται να δώσει τις απαντήσεις της: Η επαναστατική δράση οφείλει να παίρνει σάρκα και οστά από το σύνολο των ανθρώπων που "εξεγείρονται ενάντια στο πεπρωμένου τους", όπως λέει ο Αλ. Καμύ, χωρίς διαμεσολαβητές, αντιπροσώπους ή μεσσίες».

Γιατί όμως επέλεξαν να ανεβάσουν αυτό το έργο, στην παρούσα περίοδο; «Θα ήθελα να ξεκινήσω από τους ζοφερούς, αλλά και πολύ ενδιαφέροντες καιρούς που ζούμε. Από τη μια έχουμε τη λεγόμενη αστική "δημοκρατία" να επιτίθεται σε κατακτήσεις δεκαετιών των εργαζομένων, από την άλλη, όμως, βλέπουμε να γεννιούνται νέες δυνατότητες αντίστασης. Κατά τη γνώμη μου, σε μια τέτοια εποχή η τέχνη δεν μπορεί να μένει αμέτοχη. Στο πνεύμα αυτό, Οι Δίκαιοι έρχονται να θέσουν προβληματισμούς που μπαίνουν από την ίδια την ιστορική συγκυρία» τονίζει. «Για μένα Οι Δίκαιοι αναδεικνύουν την τραγωδία της επίγνωσης. Δηλαδή, ενώ γνωρίζουν ότι δεν υπάρχει καμία εγγύηση για την νίκη τους, ότι ο δρόμος που επέλεξαν είναι εξαιρετικά δύσβατος παρ' όλα αυτά συνεχίζουν μέχρι τέλους. Επιμένουν στη "δύσκολη αδελφοσύνη" τους, όπως λέει ο Αλ. Καμύ».

Ο κεντρικός ήρωας του έργου Καλιάγιεφ χρησιμοποιεί ως ύστατο μέσο διαμαρτυρίας το σώμα του, επιλέγοντας να οδηγηθεί στην αγχόνη.

Υπάρχουν αναλογίες σε αυτήν την πράξη με τον αγώνα των 300 μεταναστών; *«Στην περίπτωση του Καλιάγιεφ έχουμε ένα μαχητή ο οποίος επιλέγει να αγωνιστεί ενάντια στο τσαρικό καθεστώς με κόστος ακόμα και την ίδια του τη ζωή. Οι 300 απεργοί πείνας, αναγκάζονται να θέσουν σε κίνδυνο την ίδια τους τη ζωή για να ευαισθητοποιήσουν ένα κράτος που κλείνει αυτιά και μάτια απέναντί τους, για να διεκδικήσουν τα στοιχειώδη μιας αξιοπρεπούς ζωής. Νομίζω ότι πρόκειται για έναν αγώνα ψυχικό, σωματικό και πνευματικό στον οποίο παίζονται όλα για όλα και στον οποίο, βέβαια, εξωθούνται λόγω των συνθηκών που ζουν τόσα χρόνια»*, αναφέρει λίγο πριν να λήξει η απεργία πείνας των μεταναστών με νίκη.

Η Ομάδα «Σημείο Μηδέν» είναι ένα νέο και πολύ ενδιαφέρον συλλογικό εγχείρημα που επιλέγει συστηματικά να κάνει πολιτικό θέατρο, απευθυνόμενη κατ' αρχήν στον κόσμο του κινήματος *«καθώς με αυτόν τον κόσμο μιλάμε την ίδια γλώσσα, έχουμε τις ίδιες αγωνίες»* λέει ο Σάββας. Ενώ η σχέση της τέχνης με τα κινήματα και την πολιτική είναι ένα συνεχές διακύβευμα που απασχολεί την ομάδα. *«Θεωρώ ότι ο καλλιτέχνης οφείλει να είναι δρών πρόσωπο μέσα στα κινήματα και την κοινωνία, να αφουγκράζεται τον παλμό της εποχής του και να αρθρώνει μια γλώσσα έκφρασης που να μιλάει στην ψυχή των ανθρώπων που αγωνιούν και αγωνίζονται για μια καλύτερη ζωή»* τονίζει. Οι Δίκαιοι θα συνεχίζουν να παίζονται ως τις 17 Απρίλη (για αυτό σπεύσατε να κλείσετε θέσεις) κάθε Πέμπτη – Κυριακή, 09.00 μ.μ. στο Χώρος Ιστορικής Μνήμης, Κοραή 4 (μετρό Πανεπιστήμιο) Μετάφραση – σκηνοθεσία: Σάββας Στρούμπος, Σκηνικά: Γιώργος Κολιός, Κοστούμια: Ρεμπέκα Γκούτσφελντ, Φωτισμοί: Κώστας Μπεθάνης, Φωτογραφίες: Χρήστος Κυριακόγγονας. Παίζουν οι ηθοποιοί: Μαρία Αθηναίου, Ελεάνα Γεωργούλη, Ρόζα Προδρόμου, Σάββας Στρούμπος, Μιλτιάδης Φιορέντζης.